

УДК 339.5; 330:339.9

Г. О. Шамборовський,

д. е. н., доцент, професор кафедри міжнародних економічних відносин,

Львівський національний університет імені Івана Франка

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8558-150X>

DOI: 10.32702/2306-6792.2024.9.28

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ

G. Shamborovskyi,

Doctor of Economic Sciences, Associate Professor, Professor of the Department

of the International Economic Relations, Ivan Franko National University of Lviv

CONDITION AND PROSPECTS OF FOREIGN TRADE OF UKRAINE

В статті проаналізовано динаміку та структуру зовнішньої торгівлі України в умовах російсько-української війни та лібералізації торгівлі з ЄС. Виявлено позитивний тренд експорту/імпорту товарів між Україною та ЄС у 2021—2023 р. Систематизовано показники експорту та імпорту згідно головних торговельних європейських партнерів України: Польща, Румунія, Італія, Німеччина, Нідерланди, Іспанія, Угорщина, Чеська Республіка, Словаччина, Литва. В статті наголошено на важливості збільшення кількості експортно-імпортних операцій з державами-членами ЄС. Окремо відзначено роль Китаю, як головного імпортера машин та устаткування, промислового обладнання та комплектуючих до України. Для характеристики динаміки та структури зовнішньоекономічної діяльності використовується статистичний метод та економічний аналіз. Методами інтерпретації та порівняння даних імпорту та експорту здійснено оцінку проблем та перспектив розвитку зовнішньої торгівлі України під час війни.

The article analyzes the dynamics and structure of Ukraine's foreign trade in the conditions of the Russian-Ukrainian war and the trade liberalization with the EU. A positive trend of goods export and import between Ukraine and the EU in 2021—2023 was identified. Export and import indicators were systematized according to the main trade partners of Ukraine. It was determined that half of the Ukrainian goods were exported to Poland, Romania, China, Turkey, Germany, and Spain. Ukraine imports most of the goods from China, Poland, Turkey, Germany, the USA, and Italy.

The article emphasizes the importance of increasing the number of export and import operations with EU members. The role of China as the main importer of machinery and equipment, industrial equipment, and components to Ukraine was separately noted. Statistical methods and economic analysis are used to characterize the dynamics and structure of foreign economic activity. Methods of interpretation and comparison of import and export data were used to assess the problems and prospects for the development of Ukraine's foreign trade during the war.

The results of the study indicate that the share of the EU in Ukraine's foreign trade is growing, while that of the CIS countries has decreased, and there is a rapid reorientation of trade in favor of European partners and countries developing international trade according to the principles of economic efficiency, social justice, and mutual benefit.

Traditionally, Ukrainian exports are dominated by agricultural raw materials and food products, metals and their products, mineral raw materials, machinery, and equipment. Instead, Ukraine buys abroad mostly machines, equipment, and transport, products of the chemical industry, fuel, and energy, as well as food and agricultural goods.

It should be noted that due to the russian-Ukrainian war, there are political and economic risks and threats to other countries in Europe, as well as the Middle East, Asia, and South and North America. This affects global supply chains and food security around the world. Therefore, it is obvious that the majority of civilized states are interested in the stabilization and development of international trade. Thanks to the courage of our defenders, social interaction, and the support of allies, Ukraine remains a fully-fledged and sovereign participant in this process, supplying strategically important goods to world markets, purchasing products for the modernization of the economy, the military-industrial complex, and to meet the needs of the population.

Ключові слова: зовнішня торгівля, експорт, імпорт, держави-партнери, ЄС, Китай, міжнародна торгівля, російсько-українська війна.

Key words: foreign trade, export, import, partner states, EU, China, international trade, russian-Ukrainian war.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

В наш час соціально-економічне становище України знаходиться у скрутному стані переважно через повномасштабне військове вторгнення рф. Вже понад два роки проти української держави та народу ведеться жорстка військова агресія росіян. Російські окупаційні війська руйнують життя і побут українців, захоплюють міста, території та ресурси, змушують евакуюватися та емігрувати громадян. Необхідність вціліти і здобути перемогу над російськими окупантами актуалізує потребу досягнення соціально-економічної стабільності та згуртованості в Україні. Це можливо здійснити шляхом внутрішніх реформ, становлення демократичних цінностей та законів. Крім цього, вкрай важливим є забезпечити надходження валюти та іноземних інвестицій, модернізацію та розвиток вітчизняних підприємств. Зі свого боку, ЄС ставить перед українською державою вимоги удосконалення законодавства і структури економіки згідно критеріїв та принципів інтеграційного об'єднання.

Проблема загострюється через агресію росії, яка порушила, як міжнародне право, так і міжнародні економічні та логістичні процеси, зокрема, міжнародні розрахунки та доставку вантажів Чорним морем. У цих складних умовах, українському уряду та підприємцям потрібно якомога швидше адаптуватися до викликів та продовжувати розвивати національне виробництво та зовнішньоекономічну співпрацю з державами-партнерами, передусім з ЄС.

Зважаючи на нові реалії, необхідним є моніторинг сучасного стану та аналіз зовнішньої торгівлі України з одного боку в умовах війни з рф, з іншого — лібералізації відносин з ЄС. Розуміння цих особливостей та тенденцій дозволить формування нових концепцій, здійснення прогнозів, залучення інвестицій, сприятиме збільшенню бюджетів та розвитку мікро- та макроекономічних процесів в українській державі.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблематика зовнішньої торгівлі України та держав-партнерів є надзвичайно актуальною,

**Таблиця 1. Обсяги зовнішньої торгівлі України,
2021–2023 рр.**

	Товарообіг, млн дол. США	Експорт, млн дол. США	Імпорт, млн дол. США	Сальдо, млн дол. США
2021	141 377	68 088	73 289	-5 201
2022	103 676	44 173	59 503	-15 331
2023	99 420	35 970	63 450	-27 479

Джерело: складено на основі даних Державної митної служби [7].

оскільки міжнародний рух товарів та капіталу створює основу економічного розвитку та добробуту нашої держави. Цим питанням присвятили свої праці науковці Київського інституту міжнародних відносин. Зокрема, Філіпенко А.С. заклав основи дослідження міжнародної торгівлі в сучасній українській економічній науці [1]. Шнирков О.І., Резнікова Н. В., Чугаєв О. А. дослідили трансформації товарної експортної спеціалізації України в довоєнний період та проаналізували економічну інтеграцію України до ЄС в умовах російсько-української війни. [2, 3]. Грунтовно дослідженнями динаміки та структури міжнародної торгівлі України займаються Яценко О.М., Тананайко Т.С., Завадська Ю. С. [4]. Тоцька О. провела АВС-аналіз країн ЄС за обсягом товарообороту з Україною в 2020—2021 [5]. Гаврилюк І.І. охарактеризувала зовнішньоекономічну діяльність України та ЄС на початку 2023 р. [6].

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою статті є проаналізувати вартісні по-

**Таблиця 2. Зміни зовнішньої торгівлі України,
% до попереднього року**

	Товарообіг, млн дол. США	Експорт, млн дол. США	Імпорт, млн дол. США
2021	37	38	35
2022	-27	-35	-19
2023	-4	-19	7

Джерело: складено на основі даних Державної митної служби [7].

казники зовнішньої торгівлі товарами України з ЄС в 2021—2023 рр. та охарактеризувати вплив війни на експортно-імпорتنі операції? України з державами партнерами. Згідно мети встановлено такі завдання: дослідити динаміку зовнішньої торгівлі товарами; проаналізувати товарну та географічну структуру зовнішньої торгівлі; виокремити головних торговельних партнерів, визначити пріоритети розвитку зовнішньої торгівлі нашої держави.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Українська економіка частково адаптувалася до функціонування в умовах військових дій,

**Таблиця 3. Товарна структура зовнішньої торгівлі України
у 2021–2023 рр.**

	2021			2022			2023		
	Експорт	Імпорт	Сальдо	Експорт	Імпорт	Сальдо	Експорт	Імпорт	Сальдо
Продовольчі товари та с/г продукція	27,71	7,741	19,97	23,41	5,955	17,45	21,85	6,95	14,9
Мінеральні продукти	7,63	0,638	6,992	3,28	0,31	2,97	1,96	0,27	1,7
Паливно-енергетичні товари	0,784	14,93	-14,2	1,06	17,06	-16,0	0,39	10,34	-9,95
Продукція хімічної промисловості, каучук	3,921	14,45	-10,6	1,76	9,56	-7,8	1,145	11,04	-9,9
Шкірсьовина, хутро та вироби до них	0,166	0,3	-0,14	0,105	0,241	-0,13	0,078	0,258	-0,18
Деревина та целюлозно-паперові вироби	2,541	1,55	0,99	2,166	0,96	1,2	1,71	1,013	0,7
Текстиль, текстильні вироби, взуття	1,055	3,233	-2,2	0,847	3,06	-2,21	0,407	2,881	-2,48
Вироби з каміння, скла, кераміка	0,568	0,943	-0,37	0,301	0,66	-0,36	0,293	0,689	-0,4
Метали та вироби з них	15,992	4,36	11,6	6,006	2,6	3,41	3,888	3,356	0,53
Машини, устаткування та транспорт	6,118	23,25	-17,1	4,217	15,98	-11,8	2,853	19,82	-17,0
Інші товари	1,603	1,77	-0,16	1,038	3,13	-2,07	1,39	6,841	-5,45
Разом	68,08	73,16	-5,21	44,19	59,51	-15,3	35,964	63,458	-27,1

Джерело: складено на основі даних Державної митної служби [7].

про що свідчать показники міжнародної торгівлі (табл. 1). Загальний обсяг зовнішньої торгівлі України почав відновлюватися та показав часткове зростання у вартісному вимірі (-4% у 2023 р., для порівняння: -27% у 2022 р.). За даними Мінекономіки, у 2023 році Україна також зберегла фізичні обсяги експорту — майже 100 млн т товарів [9].

Негативну динаміку, -44 %, українського експорту товарів щодо 2021 р. не вдалося подолати (табл. 2). Разом з тим, фізичні обсяги експорту не зменшилися відносно 2022 р., переважно, завдяки розблокуванню "зернового коридору" та поліпшенню логістики з державами-партнерами.

На відміну від експорту, вартісні обсяги імпорту товарів збільшилися на 7 % до 63,45 млрд дол. США, однак, кількісні обсяги імпорту скоротилися, що пояснюється зростанням світових цін на головні товарні позиції українського імпорту.

У 2022—2023 рр. відбулося зростання негативного сальдо торгівлі товарами до майже 27,5 млрд дол. США (див. табл. 2), внаслідок

Таблиця 4. Зовнішня торгівля України та ЄС

	2021			2022			2023		
	Експорт	Імпорт	Сальдо	Експорт	Імпорт	Сальдо	Експорт	Імпорт	Сальдо
ЄС	26,8	29,0	-2,2	27,9	27,0	0,9	23,4	32,5	-9,1

Джерело: складено на основі [11].

збільшення імпорту машин, устаткування і транспорту, паливно-енергетичних товарів, продукції хімічної промисловості, текстильних виробів, взуття та ін. (табл. 3).

Як свідчать дані табл. 3, товарна структура експорту та імпорту у 2023 р. змінилася порівняно з 2021-2022 рр. В експорті, надалі, переважає категорія продовольчих товарів та сільськогосподарської сировини, однак у вартісному значенні — їхній обсяг скоротився на 1,56 млрд. дол. США. Разом з тим, впродовж двох років, частка цих товарів становить понад 60 % від загального обсягу експорту. Зазначимо, що у 2021 р. цей показник був значно нижчим — 40 %. Така зміна, з одного боку свідчить про негативні процеси деіндустріалізації, але з іншого — відбувається поглиблення спеціалізації нашої держави, що особливо потрібно в умовах війни, оскільки це частково гарантує нам макроекономічну безпеку.

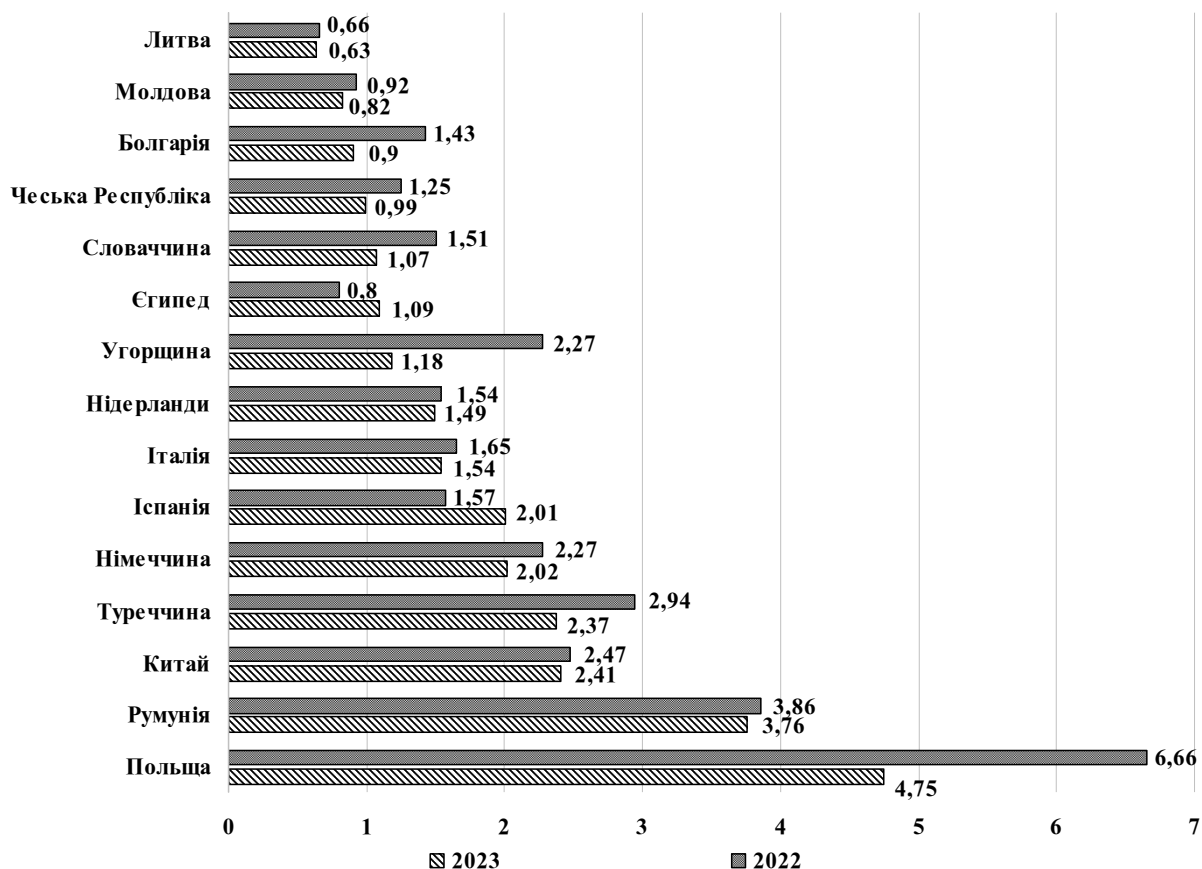

Рис. 1. Український експорт до держав-партнерів у 2022—2023 рр.

Джерело: складено на основі [7].

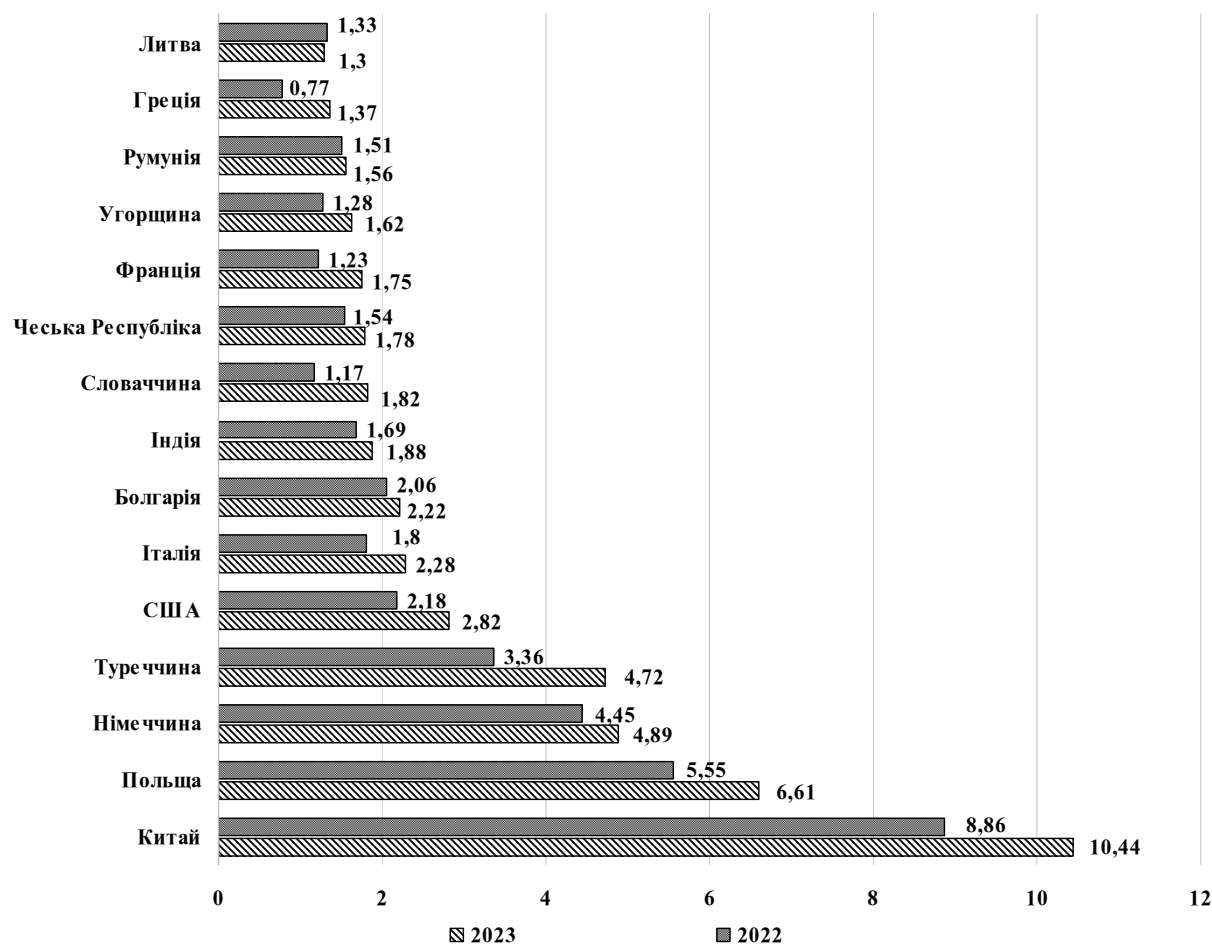

Рис. 2. Український імпорт з держав-партнерів у 2022–2023 рр.

Джерело: складено на основі [7].

Обсяг несільськогосподарської продукції в експорті 2023 р. зменшився на 26 млрд дол. США порівняно з 2021 р. та на 6,6 млрд дол. США відносно 2022. Зокрема, найбільше скоротилися надходження від експорту: металів та виробів з них — 12 млрд дол. США; мінеральних продуктів на 5,67 млрд дол. США, переважно через проблеми експорту залізної та титанової руди; машин, устаткування і транспорту — 3,26 млрд дол. США; продукції хімічної промисловості — 2,77 млрд дол. США; деревини та целюлозно-паперових виробів — 0,83 млрд дол. США через значне зменшення виробництва підприємствами та проблеми доставки вантажів. Тобто, ці дані підтверджують вкрай негативний вплив війни на промисловість нашої держави (див. табл. 3).

На відміну від експорту, імпорт у грошовому вимірі торік зріс та склав 63,5 млрд дол. США. У загальних обсягах імпорту в Україну минулого року серед товарів (65%) були такі категорії: машини, устаткування та транспорт — 19,8 млрд дол. США; продукція хімічної промисловості — 11 млрд дол. США; паливно-енер-

гетичні товари — 10,3 млрд дол. США, "інші товари" 6,8 — млрд дол. США, у тому числі лікарські засоби — 1,7 млрд дол. США, БПЛА — 0,681 млрд дол. США. Можна ствердити, що це категорія товарів, які найбільше потребує українська економіка та суспільство в наш час [9, 10].

Також у чільних позиціях імпорту — автомобілі, добрива та засоби захисту рослин. Імпортозалежність української економіки зростає, що є прямим наслідком військової агресії РФ, оскільки значна частина українських підприємств були окуповані або зруйновані.

Розглянемо обсяги зовнішньої торгівлі товарами України та ЄС та питому вагу в експорті й імпорті у 2021–2023 рр. Зазначимо, що Європейська Комісія сприяла розвитку торгівлі держав-членів ЄС та України, шляхом лібералізації та торговельних преференцій.

Після доволі стрімкого зростання українського експорту до ЄС у 2022 р. завдяки лібералізації торгівлі, особливо сільськогосподарської продукції, та "безвізового транспортування", у 2023 р. він різко скоротився через проблеми з

транзитом аграрної продукції, заборони з боку Польщі, Угорщини, Болгарії, Словаччини та Румунії на імпорту української пшениці, кукурудзи та інших зернових, блокаду кордонів польськими фермерами. Зазначимо, що частково ці проблеми вирішено на загальноєвропейському і національних рівнях, тому є сподівання, що експорт українських товарів до ЄС зростає.

На противагу експорту України до ЄС, відбулося зростання імпорту з ЄС на 14,2 млрд дол. США, порівняно 2021 р., який склав 32,5 млрд дол. США у 2023 р. Україна збільшила ввезення товарів з ЄС всіх основних груп товарів, що спричинило дефіцит у зовнішній торгівлі — 9,1 млрд дол. США.

Розглянемо географічну структуру зовнішньої торгівлі України та головних держав-партнерів (рис. 1, рис. 2). Найбільше український експорт прямував до Польщі (4,7 млрд дол. США), Румунії (3,7 млрд дол. США) та Китаю (2,4 млрд дол. США).

У ЄС головними покупцями української продукції є Польща, Румунія, Німеччина, Іспанія, Італія, Нідерланди, Угорщина, Словаччина, Чеська Республіка, Болгарія і Литва. Разом ці країни забезпечили у 2023 р. 87% загального експорту до ЄС. Зазначимо, що у порівнянні з 2022 р. обсяг кількісного експорту зріс на 4%, однак вартісний скоротився, що може свідчити про зменшення цін реалізації української продукції закордоном. Зокрема, найбільший за обсягом експортний товар — кукурудза (26,2 млн т) при фізичному зростанні на 5 %, дав виходи на 16,8 % менше [8].

Крім ЄС та Китаю, значні обсяги товарів з України також прямували до Туреччини, Єгипту, Індії та США. Серед головних торговельних партнерів найбільше поліпшився вартісний показник експорту до Іспанії та Єгипту, на 0,44 та 0,29 млрд дол. США відповідно, переважно за рахунок нарощування поставок пшениці та інших зернових.

При цьому Україна найбільше імпортувала у 2023 р. товарів з Китаю — 10,44 млрд дол. США, Польщі — 6,61 млрд дол. США, Німеччини — 4,89 млрд дол. США та Туреччини — 4,72 млрд дол. США (рис. 2).

Згідно даних Державної митної служби відбувається зменшення обсягів торгівлі товарами з країнами СНД. У географічній структурі зовнішньої торгівлі України, частка країн СНД у зовнішній торгівлі скоротилася до 4% (експорт) та 2% (імпорт) відповідно. Український експорт до країн СНД зменшився удвічі порівняно з 2021 р., на початку 2023 р. становив

0,8 млрд дол. США. Відповідно зменшилися і обсяги імпорту з країн СНД на 82 % до 0,7 млрд дол. США [7, 12].

Очевидно, що стратегічно важливим для нашої держави є розвивати та збільшувати товарообіг з ЄС. Це не лише доцільно з огляду на територіальну близькість та євроінтеграційні процеси, але й технологічної модернізації української економіки. Разом з тим, зважаючи на низький рівень доходів українських громадян, виробничу ефективність національних підприємств та зростаючу кількість військових потреб, закономірно зріс імпорту з Китаю. Китай поставляє конкурентоздатні та необхідні товари, зокрема автомобілі, безпілотні літальні апарати, комп'ютери та телефони, побутову техніку, металопродукції, електрогенератори, акумулятори, засоби добрива, нафтопродукти тощо.

Також Туреччина проявила себе як надійний постачальник нафтопродуктів, електрогенераторних установок, транспортних засобів, металопродукції, шин та покришок, лікарських засобів, солі, овочів, риби свіжої тощо. Зазначимо, що саме ці країни зацікавлені у діяльності морських портів та шляхів України.

Згідно даних Міністерства економіки, у грудні 2023 р., порівняно з листопадом 2023 р, фізичний показник експорту збільшився на третину та склав 7 млн 340 тисяч т вантажів. Загалом за 2023 р. морем Україна вивезла майже на 1 млн т більше, ніж 2022 р. Крім зерна, цим шляхом експортують й інші товари, зокрема метал, прокат, напівфабрикати [9].

На жаль, досі не ведуться мирні переговори, бойові дії — тривають. Тому, очікувати значного економічного відновлення в Україні та зростання обсягів зовнішньої торгівлі не варто. Імпорту у 2024 р., ймовірно, залишиться на рівні попереднього року, тоді як експорт може певною мірою зрости, зокрема, прогнози Міністерства економіки України свідчать про те, що експорт може зрости до 9 % [13].

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Підсумовуючи результати дослідження сучасного стану зовнішньої торгівлі України з одного боку в умовах війни з РФ, а з іншого — економічної інтеграції до ЄС, зауважимо, що частка ЄС у зовнішній торгівлі України зростає, а з країнами СНД суттєво скоротилася, стрімко відбувається переорієнтація товарообігу на користь європейських партнерів та країн,

що розвивають міжнародну торгівлю згідно принципів економічної ефективності, соціальної справедливості та взаємовигоди.

На основі проведеного аналізу можна виокремити головних торгових партнерів України. Майже половина експорту українських товарів прямує до Польщі, Румунії, Китаю, Туреччини, Німеччини, Іспанії. Найбільше наша держава імпортує товарів з Китаю, Польщі, Туреччини, Німеччини, США, Італії.

В українському експорті традиційно переважають сільськогосподарська сировина та продукти харчування, метали та вироби з них, мінеральна сировина, машини та устаткування. Натомість Україна закуповує за кордоном найбільше машини, устаткування та транспорт, продукцію хімічної промисловості, паливно-енергетичні, а також продовольчі та сільськогосподарські товари.

Зазначимо, що через російсько-українську війну, виникають політико-економічні ризики та загрози для інших держав в Європі, а також Близькому Сході, Азії, Південній та Північній Америці. Це впливає на глобальні ланцюги поставок і продовольчу безпеку в усьому світі. Тому, очевидно, що більшість цивілізованих держав зацікавлені у стабілізації та розвитку міжнародної торгівлі. Україна завдяки мужності наших захисників, суспільній взаємодії та підтримці союзників, залишається повноцінним та суверенним учасником цього процесу, постачає стратегічно важливі товари на світові ринки, закуповує продукцію для модернізації економіки, військово-промислового комплексу та для задоволення потреб населення.

Література:

1. Рут Ф. Р., Філіпенко А. Міжнародна торгівля та інвестиції. Київ: Основи, 1998. 743 с.
2. Шнирков О. І., Резнікова Н. В. Проблема трансформації товарної експортної спеціалізації України в умовах пошуку нових ринків збуту. Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2015. Вип. 124 (2). URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/armv_2015_124\(2\)_13](http://nbuv.gov.ua/UJRN/armv_2015_124(2)_13) (дата звернення: 22.04.2024).
3. Шнирков О., Чугаєв О. Економічна інтеграція України до ЄС в умовах російсько-української війни Журнал європейської економіки. 2023. Т. 22. № 1 (84). С. 49—68. URL: <https://jeej.wunu.edu.ua/index.php/ukjee/article/view/1637/1643> (дата звернення: 22.04.2024).
4. Яценко О.М., Тананайко Т.С., Завадська Ю. С. Регіоналізація vs глобалізація: перспективи міжнародної торгівлі та можливості

для України. Глобальні зміни розвитку суспільства на зламі тисячоліть: кол. моногр. Харків: СГ НТМ "Новий курс", 2023. С. 167—184. URL: <https://www.newroute.org.ua/wp-content/uploads/2023/04/mon-28.04.23.pdf> (дата звернення: 22.04.2024).

5. Тоцька О. Зовнішня торгівля товарами України з країнами ЄС: вартісний? вимір. Інституційний репозитарій ВНУ імені Лесі Українки: веб-сайт. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/22288/2/article_91%20%-28укр%29.pdf (дата звернення: 22.04.2024).

6. Гаврилюк І. Зовнішньоекономічна діяльність України з країнами Європейського Союзу. Економіка та суспільство. 2024. № 59. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3344/3271> (дата звернення: 22.04.2024).

7. Статистика та реєстри. Державна митна служба України: веб-сайт. URL: <https://customs.gov.ua/statistika-ta-reiestri> (дата звернення: 22.04.2024).

8. Кукурудза — наймасовіший за обсягом експортний товар України у 2023 році. LATIFUNDIST.COM: веб-сайт. URL: <https://latifundist.com/novosti/63473-kukurudza--najmasovishij-za-obsyagom-eksportnij-tovar-ukrayini-u-2023-rotsi> (дата звернення: 22.04.2024).

9. Зовнішня торгівля товарами України у 2023 році. Експортний напрям Дія. Бізнес: веб-сайт. URL: https://export.gov.ua/news/5170-zovnishnia_torgivlia_tovarami_ukraini_u_2023_rotsi (дата звернення: 22.04.2024).

10. Зовнішня торгівля України за рік залишилась на рівні \$100 млрд. FINANCIAL CLUB: веб-сайт. URL: <https://finclub.net/ua/news/tovaroobih-ukrainy-za-rik-stanovyv-ponad-usd99-mlrd.html> (дата звернення: 22.04.2024).

11. Bulletin of Ukraine-EU Trade Relations Current State 2024. Міністерство економіки України: веб-сайт. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=en-GB&id=1583a1a3-3a47-4484-8849-603c502a059d&title=Bulletin-OfUkraineEuTradeRelationsCurrentState> (дата звернення: 22.04.2024).

12. Що відбувається із зовнішньою торгівлею України? І які перспективи її відновлення. DIA: веб-сайт. URL: <https://dia.dp.gov.ua/shhovidbuvayetsya-iz-zovnishnoyu-torgivleyu-ukraini-i-yaki-perspektivi-ii-vidnovlennya/> (дата звернення: 22.04.2024).

13. Експорт може зрости на 9% у 2024 році — позиція Мінекономіки: веб-сайт. ДЕБЕТ-КРЕДИТ: веб-сайт. URL: <https://news.dtki.ua/society/economics/88130-eksport-moze-zrosti-na-9-u-2024-roci-poziciia-minekonomiki>

References:

1. Rut, F. R. and Filipenko, A. (1998), *Mizhnarodna torhivlia ta investytsii* [International Trade and Investment], Osnovy, Kyiv, Ukraine.

2. Shnyrkov, O. I. and Reznikova, N. V. (2015), "The problem of transformation of commodity export specialization of Ukraine in terms of finding new sales markets", *Aktual'ni problemy mizhnarodnykh vidnosyn*, vol. 124 (2), available at: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2015_124\(2\)_13](http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2015_124(2)_13) (Accessed: 22 Apr 2024).

3. Shnyrkov, O. and Chuhaiev, O. (2023), "Economic integration of Ukraine into the EU in the conditions of the Russian-Ukrainian war", *Zhurnal ievropejs'koi ekonomiky*, vol 22, no. 1 (84), pp. 49—68, available at: <https://jeej.wunu.edu.ua/index.php/ukjee/article/view/1637/1643> (Accessed: 22 Apr 2024).

4. Yatsenko, O.M., Tananajko, T.S. and Zavad's'ka, Yu. S. (2023), "Regionalization vs globalization: prospects of international trade and opportunities for Ukraine", *Hlobal'ni zminy rozvytku suspil'stva na zlami tysiacholit': kol. monohr* [Global changes in the development of society at the turn of the millennium, Multiauthor Monograph], SH NTM "Novyj kurs", Kharkiv, Ukraine, P. 167—184, available at: <https://www.newroute.org.ua/wp-content/uploads/2023/04/mon-28.04.23.pdf> (Accessed: 22 Apr 2024).

5. Totska, O. (2023), "Foreign trade in goods of Ukraine with EU countries: value dimension", *EVNUIR*, available at: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/22288/2/article_91%20%-28ykp%29.pdf (Accessed: 22 Apr 2024).

6. Havryliuk I. (2024), "Foreign economic activity of Ukraine with the countries of the European Union", *Ekonomika ta suspil'stvo*, vol. 59, available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3344/3271> (Accessed: 22 Apr 2024).

7. State Customs Service of Ukraine (2024), "Statistics and registers", available at: <https://customs.gov.ua/statistika-ta-reiestri> (Accessed: 22 Apr 2024).

8. LATIFUNDIST.COM (2023), "Maize is the largest export commodity of Ukraine in 2023", available at: <https://latifundist.com/novosti/63473-kukurudza--najmasovishij-za-obsyagom-eksportnij-tovar-ukrayini-u-2023-rotsi> (Accessed: 22 Apr 2024).

9. Diia. Business Export global version (2023), "Foreign goods trade of Ukraine in 2023", available at: https://export.gov.ua/news/5170-zovnishnia_torgivlia_tovarami_ukraini_u_2023_rotsi (Accessed: 22 Apr 2024).

10. FINANCIAL CLUB (2024), "Foreign trade of Ukraine remained at the level of \$100 billion over year", available at: <https://finclub.net/ua/news/tovaroobih-ukrainy-za-rik-stanovyv-ponad-usd99-mlrd.html> (Accessed: 22 Apr 2024).

11. Ministry of Economy of Ukraine (2024), "Bulletin of Ukraine-EU Trade Relations Current State", available at: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=en-GB&id=1583a1a3-3a47-4484-8849-603c502a059d&title=BulletinOfUkraineEuTradeRelationsCurrentState> (Accessed: 22 Apr 2024).

12. DIA (2023), "What is happening with Ukraine's foreign trade? And what are the prospects for its recovery", available at: <https://dia.dp.gov.ua/shho-vidbuvayetsya-iz-zovni-shnoyu-torgivleyu-ukraïni-i-yaki-perspektivi-ïï-vidnovlennya/> (Accessed: 22 Apr 2024).

13. DEBIT-CREDIT (2024), "Exports can grow by 9% in 2024 — the position of the Ministry of Economy", available at: <https://news.dtkr.ua/society/economics/88130-eksport-moze-zrostiti-na-9-u-2024-roci-poziciia-minekonomiki> (Accessed: 22 Apr 2024).

Стаття надійшла до редакції 24.04.2024 р.

<https://nayka.com.ua>

Електронне фахове видання

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
удосконалення та розвиток

Виходить 12 разів на рік

включено до переліку наукових фахових видань України
з питань **ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**
(Категорія «Б»)

Наказ Міністерства освіти і науки України
від 28.12.2019 №1643

Спеціальність 281

e-mail: economy_2008@ukr.net

 viber: +38 050 3820663